

Vizuální studia

IM015 (JS 2010)

Mgr. František Kůst

Teorie interaktivních médií

Ústav hudební vědy Filozofické fakulty MU Brno

Téma 6. přednášky

□ **Postmodernismus: Přehled teorií postmoderny**

Otázky:

- **Proč se vlastně ve Vizuálních studiích zabývat postmoderní situací ?**
- Co je postmodernismus?
Rozlišení mezi postmodernismem a postmodernitou.
- Jak moc je postmoderní teorie od 60 do 90 let 20 století relevantní pro dnešní uvažování?
- Kde nacházet kulturní významy v postmoderní situaci?
- Co je dobrým příkladem postmoderního v populární a vysoké kultuře dnes?

Témata postmoderní filosofie

- Kritika moderny
- Merkantilizace a konzumerství.
  - Serialita, stírání rozdílu mezi originálem a kopií z vědění.
- Uvědomění si mezí poznání a vědění a toho, že zároveň s konceptualizací tohoto vědění tyto meze vytváříme. (J. F. Lyotard).
- Hledání způsobů, jak se s touto pluralitou vypořádat, jak na ni reagovat za situace, kdy je všudypřítomná a proniká “dovnitř” dosud integrovaných oblastí, včetně našeho nitra.
- Hledání nové argumentace a nové formulace vztahů “nových” a “starých” jevů, zejména vztahu k dosavadnímu klasickému paradigmatu novověké vědy, a hledání nových postojů.
  - Nová formulace problémů klasické genealogie filosofického myšlení v oblasti
  - Ztotožňující či odmítavá praktická reakce

(Slouková, D., Sešity k dějinám filosofie XII. Filosofie v postmoderní situaci)

Postmodernismus vs. VS

□ Jak tedy pracovat ve VS s konceptem postmodernity?

- Jean-François Lyotard považuje za postmoderní historický a kulturní "stav", založený na zrušení velkého vyprávění nebo meta vyprávění (jako byly příběhy o pokroku nebo národní historie), a stav vyvolaný krizí v dominantní ideologii
- Frederic Jameson považuje za postmodernismus hnutí v umění a kultuře, které odpovídá nové konfigurace politiky a ekonomiky, "pozdního kapitalismu": nadnárodní spotřebitelské ekonomiky založené na globální rozměru kapitalismu
- Historické, kulturní a ekonomické podmínky vyvolávají tento stav, kde jsou vizuální významy roztříštěny a diverzifikovány do mnoha podvýznamů (= charakter brikoláže)
- Post-moderní umělci opouštějí moderní předpoklady, předsudky, a omezení moderny ve snaze obejmout rozpory, ironii a hojnost pop a masové kultury.

Srovnání modernita - postmodernita

Modernismus / Modernost	Postmoderní / Postmodernity
Velké vyprávění a meta vyprávění o historii, kultury a národní identity, jak byla přijímáno před druhou světovou válkou (americko-evropské mýty o pokroku). Mýty o kulturním a etnickém původu.	Podezření a odmítnutí Velkého vyprávění o historii a kultuře, nahrazení místními příběhy, ironická dekonstrukce Velkého vyprávění, protichůdné mýty o původu
Víra v "Grand Theory" (jedno vysvětlení pro vše v historii, vědě a kultuře), který by reprezentovalo všechny znalosti a všechno se by se tím mohlo vysvětlit.	Zamítnutí „Grand Theory“, příklon k lokálním a kontingenčním teoriím
Víra a mýtizace společenské a kulturní jednoty, hierarchie, sociální třídy a etnických / národních hodnot, zdánlivě jasný základ pro jednotu.	Sociální a kulturní pluralismus, nejednotnost, nejasné základ pro sociální a národní / etnické jednoty.
Velké vyprávění o pokroku vědy a techniky.	Skepticismus k ideji pokroku, anti-technologie reakce, neo-Luddism, New Age náboženství.
Smysl pro jednotu, soustředění na já, "individualismus", jednotná identita.	Roztříštěnost a decentralizace já; protichůdné identity.
Idea "rodiny" jako centrální jednotky sociálního řádu: model střední třídy, nukleární rodina. Heterosexuální normy.	Náhradní rodinné jednotky, alternativy k měšťáckému modelu manželství, Polysexualita, expozice potlačované homosexuální a homosocialní reality v kulturách.
Hierarchie, řád, centralizované řízení.	Subverze, ztráta centralizovaného řízení, fragmentace.
Víra a osobní ovlivnění velké politiky (národ-stát-politické strany).	Důvěra v mikropolitiku na místní úrovni
Kořeny / Hloubka: Víra ve hloubku významu (hodnoty, obsah, znamenal) namísto povrchnosti (označující označovaný).	Rozšiřování / Povrchnost Klouzání obsahů po povrchu, obrazy bez vnitřní hloubky,
Krise v reprezentaci a stavu obrazu po nástupu fotografie a hromadných sdělovacích prostředků.	Kultura se přizpůsobuje simulaci, vizuální média se stávají nerozlišitelnými na úrovni formy, simulace a „okamžitost“ media nahrazuje skutečnost.
Víra v "realitu a reálnost" médií, jazyk, symboly a reprezentace, pravost "originálů".	Hyper-realita, obrazová saturace, simulakra jsou silnější než "skutečné", obrazy a texty jsou prosty vazby na originál "Viděl jsem to v televizi" a "viděl jsem to na MTV", jsou tvrzení silnější než nemediované zkušenosti.

Dichotomie vysoké a nízké kultury (oficiální – vysoká vs populární kultura). Dohodnutá shoda, že vysoká nebo oficiální kultura je normativní a autoritativní z důvodu hodnoty	Narušení dominance vysoké kultury a populární kultury. Míchání populární a vysoké kultury, nové hodnocení pop kultury, hybridní kulturní formy zrušit rozlišení na "vysoké" / "nízké" kategorie umění.
Masová kultura, masová spotřeba, masový marketing.	Individuální kultura, úzce specializované produkty a marketing, menší skupinová konzumace.
Umění jako jedinečný objekt a jedinečné dílo ověřeného umělce a potvrzující dohodnuté standardy.	Umění jako proces, performance, intertextualita. Umění jako recyklace kultury s ověřením až na publiku, subkultury sdílející identitu s umělcem.
Encyklopedické znalosti pokoušející se vše totálně obejmout.	Orientace v informačním převisu, informační management, fragmentarizace, částečná znalost, just-in-time znalostí. Web.
Masová media, centralizované one-to-Many komunikace. Paradigmata: vysílací sítě a TV.	Digitální, interaktivní, klient-server, distribuované, uživatelsky-motivované, individualizované, many-to-many média. Paradigmata: peer2peer sítě a web.
Centralizace, centralizované znalosti.	Rozptýlení, šíření, sítě, distribuované znalosti
Rozhodnost, závislost, hierarchie.	Neurčitost, události, polycentrické zdroje energie.
Závažnost záměru a účelu, měšťačtví.	Hraní, ironie, podvracení úřední záváznost.
Pojetí celistvosti a ohraničenosti pro umění, hudbu a literaturu.	Hybridita, promiskuitní žánry, rekombinace kultury, intertextualita, pastiše.
Design a architektura z New Yorku.	Design a architektura LA a Las Vegas
Jasný rozpor mezi organickou a anorganickou, člověka a stroje.	Kyborg, míchání organických a anorganických, člověka a stroje a elektronické.
Falické pojetí sexuality, jednotná sexualita, vyloučení pornografie.	Androgynní, queer sexuální identity, polymorfní sexuality, masový marketing pornografie, porno styl mixování s tradičními obrazy.
Kniha jako dostatečný nositele slova. Knihovna jako komplexní systém tištěných znalostí.	Hypermédiá jako překonání fyzických limitů tištěných médií. Web jako nekonečně rozšiřitelný, informační systém.

Postmoderní popkultura

- Film a literatura reflektují zmíněné chápání umění jako pole vhodné k experimentování. Proto jsou často využívány fantastické dějové prvky, metafikční odkazy, absurdní jazykové hry a zlomy v rámci žánrů.
- V popředí stojí zájem o spolupráci recipienta o hravý rozklad zavedených konceptů a konvencí.

- Filmové příklady (popkultura)
  - Blade Runner
  - Japonská manga and anime: Ghost in the Shell
  - Trilogie Matrix trilogy

Otázky k diskuzi

- Co je postmodernismus?
- Proč postmodernismus neexistuje a proč je významný?
- Jak se na současném stavu podílela nová média a nové techniky práce/manipulace s obrazem (např. postprodukce aj.)?.
- V příští hodině:
Úvod do mediologie: Media a mediace

Literatura

- Jean-François Lyotard, The Postmodern Condition: A Report on Knowledge (1979) (ch. 1-5) ([anglicky](#))
- Fredric Jameson, Postmodernism or, The Cultural Logic of Late Capitalism (excerpts from Chap.1) (1991) ([anglicky](#))
- Douglas Kellner, Selections from Postmodern Theory: Critical Interrogations(v PDF v IS - anglicky)

□ Doporučená:

- <http://cs.wikipedia.org/wiki/Postmodernismus>
- Baudrillard: A New McLuhan? By Douglas Kellner (<http://www.gseis.ucla.edu/faculty/kellner/Illumina%20Folder/kell26.htm>)
- Slouková, D., Sešity k dějinám filosofie XII. Filosofie v postmoderní situaci, 1. část. VŠE Paha 1998 (<http://www.gsgpraha.cz/~sloukova/soucasfil/pm1.doc>)